

Баланс між регулюванням та свободою: виклики та можливості для підприємництва в Україні

Ілля Менчак,

аспірант,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: menchakiv@krok.edu.ua,

ORCID: 0009-0002-6751-405X

Олександр Биков,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри теорії та історії держави і права,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: oleksandrbrm@krok.edu.ua,

ORCID: 0000-0003-4965-696X

В умовах війни підприємницька діяльність стає не лише інструментом економічного розвитку, але й важливим фактором національної стійкості. Однак, війна створює безпрецедентні виклики для бізнесу: порушення ланцюгів постачання, втрати активів, зміни ринків збуту та необхідність адаптації до умов постійної невизначеності. Водночас, підприємці мають потенціал стати рушієм відновлення та забезпечення економічної стійкості, якщо будуть створені сприятливі умови для їхньої діяльності.

Одним із головних факторів забезпечення такого сприятливого середовища є дерегуляція – зменшення бюрократичних бар'єрів, спрощення дозвільних процедур та створення прозорих умов для ведення бізнесу. У часи, коли державні ресурси спрямовані на підтримку обороноздатності, вкрай важливо забезпечити ефективний баланс між необхідним регулюванням і свободою підприємництва.

Одним із прикладів успішної дерегуляції стало звільнення від мита та податку на додану вартість імпорту обладнання для енергетичних об'єктів та іншого важливого обладнання для оборонного сектору. У відповідь на руйнації енергетичної інфраструктури внаслідок масованих обстрілів, були внесені зміни до Податкового кодексу України та Митного кодексу України Законом України «Про внесення змін до підрозділу 2 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо звільнення від оподаткування податком на додану вартість операцій з ввезення товарів для потреб виробництва та/або ремонту машин механізованого розмінування» від 16.07.2024 № 3853-ІХ [1] та Законом України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо звільнення від оподаткування ввізним митом товарів для потреб виробництва та/або ремонту машин механізованого розмінування, товарів, які сприяють відновленню енергетичної інфраструктури України, та щодо окремих особливостей митного оформлення товарів, призначених для потреб безпеки і оборони» від 16.07.2024 № 3854-ІХ [2].

Наслідком стало не лише швидке відновлення ключових об'єктів енергетичної інфраструктури, а й розвиток підприємств, які залежать від стабільного енергозабезпечення. Бізнес отримав змогу швидше адаптуватися до

нових викликів, зберегти робочі місця та продовжити свою діяльність навіть у складних умовах. Цей кейс демонструє, що дерегуляція може бути ефективним інструментом не лише в кризових ситуаціях, а й для стимулювання економічного зростання загалом.

Таким чином, досвід зі зняттям мит та ПДВ на енергетичне обладнання вказує на те, що дерегуляція сприяє розв'язанню стратегічно важливих завдань. Подібний підхід варто розширити на інші сфери економіки, зокрема шляхом перегляду процедур ліцензування, дозвільної системи та оподаткування. Гнучке та раціональне регулювання здатне не лише зменшити витрати бізнесу, але й створити умови для його подальшого зростання.

На тлі цього досвіду доцільним є поширення звільнення від мит та податків на інші категорії товарів, які є критично важливими для економіки та інфраструктури в умовах війни. Зокрема, це:

- Будівельні матеріали (цемент, металоконструкції, ізоляційні матеріали) для відновлення житлових, промислових і соціальних об'єктів.
- Обладнання для зв'язку та телекомунікацій (роутери, кабелі, сервери) для забезпечення доступу до інформаційних послуг.
- Медичне обладнання для підтримки системи охорони здоров'я.

Запровадження таких заходів дозволить зменшити витрати бізнесу та прискорити відновлення основних секторів економіки. Водночас, зняття мит і податків має супроводжуватися прозорим контролем, щоб уникнути зловживань і забезпечити ефективне використання ресурсів.

Ці приклади демонструють, що раціональне скорочення регуляторного навантаження може стати основою для подальшого розвитку економіки, стимулюючи підприємництво навіть в умовах війни. Баланс між регулюванням та свободою має залишатися одним із головних принципів економічної політики України, особливо в період війни та післявоєнного відновлення.

В умовах війни та післявоєнного відновлення Україна стикається з викликами, які потребують переосмислення ролі регулювання в економіці. Забезпечення балансу між державним контролем і свободою підприємництва стає не лише питанням економічного розвитку, а й основою національної стійкості.

Приклади успішної дерегуляції, зокрема зняття мит та податків на ввезення енергетичного обладнання, продемонстрували, що гнучкий підхід до регуляторної політики здатний стимулювати бізнес, прискорити відновлення критично важливої інфраструктури та створити умови для зростання. Водночас, для масштабування цього підходу необхідно поширити подібні рішення на інші основні категорії товарів, включаючи будівельні матеріали, медичне обладнання, засоби зв'язку, транспортні засоби, а також компоненти для виробництва зброї.

Повномасштабна війна РФ проти України показала, що підприємництво здатне відігравати головну роль у підтримці економічної стабільності та відновленні країни. Отже, стратегія економічного відновлення має бути побудована на принципах дерегуляції, партнерства між державою та бізнесом,

а також створення умов, у яких ініціатива підприємців стає рушієм позитивних змін.

Цей підхід сприятиме не лише виходу з економічної кризи, викликаної широкомасштабним вторгненням РФ в Україну, а й закладе основу для довгострокового сталого розвитку економіки України.

Ключові слова: підприємницька діяльність; дерегуляція; стратегія економічного відновлення.

Список використаних джерел

- 1. Про внесення змін до підрозділу 2 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо звільнення від оподаткування податком на додану вартість операцій з ввезення товарів для потреб виробництва та/або ремонту машин механізованого розмінування: Закон України від 16.07.2024 № 3853-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3853-IX#Text> (дата звернення: 30.11.2024).*
- 2. Про внесення змін до Митного кодексу України щодо звільнення від оподаткування ввізним митом товарів для потреб виробництва та/або ремонту машин механізованого розмінування, товарів, які сприяють відновленню енергетичної інфраструктури України, та щодо окремих особливостей митного оформлення товарів, призначених для потреб безпеки і оборони Закон України від 16.07.2024 № 3854-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3854-IX#Text> (дата звернення: 30.11.2024).*